

GLUZINSKI WOJCIECH »U PODSTAW MUZEOLOGII«

Panstowowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980.

Đurđa Petravić

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

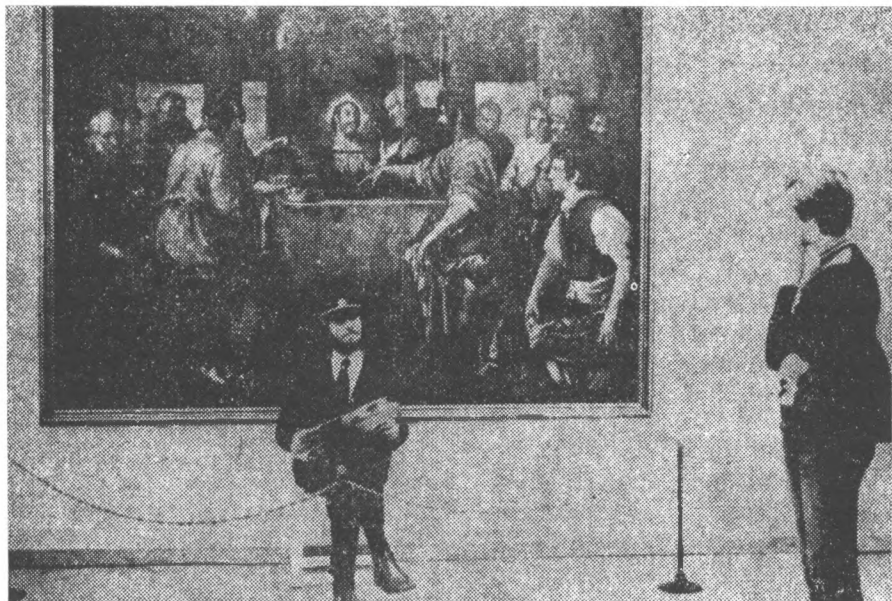
Tema »muzeologija — znanost — muzejska praksa« koja je srž knjige Wojciecha Gluzinskog »U podstaw Muzeologii« pravi je pokušaj da se izdvoji problem znanosti. Gluzinskog pri tom nije interesiralo uvođenje znanosti u kompleks koji zovemo muzejski posao — zato što je znanstveni pristup prislan svakoj ljudskoj djelatnosti — već sama muzejska praksa i njena čista znanstvena priroda.

Prva je zablude, drži Gluzinski, institucijsko-instrumentalni pristup muzeju i to zato što od njega dolazi misao da je muzej instrument znanosti. Nju Gluzinski suprotstavlja »čistom« (»pravom«) muzeju koji je prethodio muzeju-instituciji.*

Mouseion	»Čisti muzej«	Mouseion u Alexandriji → Srednji vijek
Museolore	Diseminacija informacija o muzejima	Renesansa → Industrijska revolucija
Muzeografija	Deskripcije muzeja	19. stoljeće → rano 20. stoljeće
Muzeologija i muzeografija	Počeci znanstvenih istraživanja na temu muzeja	Sadašnjica
muzejske znanosti i tehnologije	Kvantitativno i sistematično istraživanje	Kraj 20. stoljeća

* Po zamisli Soichhira Tsurute, profesora muzeologije na Hiei univerzitetu/Tokio, hipoteza o pojavi i razvitku muzeologije rađa zaključak da su u početku postojali »čisti muzeji«, da se kasnije i sve do današnjice razvila mreža opisa i teoretskih rasprava o muzejima, a da budućnost traži znanstveno i sistematično istraživanje muzeja.

Hipoteza je slijedeća:

Dalibor Martinis: Čuvar na izložbi, akcija na izložbi Konfrontacije, 1976. u Galeriji suvremene umjetnosti, Zagreb.

Mišljenja prvih muzeologa bila su kristalno jasna i navraćala su pažnju na ono osnovno u muzejskoj praksi:

- a) muzej kao zbirka predmeta čija se značenja zorno osvještavaju u muzejskom postavu,
- b) muzejska spoznaja i znanstvena spoznaja kao različite kategorije,
- c) muzejska spoznaja je neposredna/intuitivna i razlikuje se od spoznaje o pojmovima koji se stvore u mislima, a odgovaraju apstraktnim izrazima; u označavanju pojmova znanost se služi univerzalnim kategorijama.

Iz tri obilježja znanosti Gluzinski najprije razvija razmišljanje o stručnom znanju — muzeologiji. Razmatrajući ta obilježja (istraživačka djelatnost, znanstvena spoznaja, organizacijska shema) zaključuje da se muzeologija još nije poistovjetila sa znanošću iako već ima istu organizacijsku shemu — centre za odgoj i školovanje u akademskim ustanovama, publikacije, bibliografije, simpozije i seminare. U sustavu muzeološkog znanja četiri su cjeline koje Gluzinski smatra izdvojenim poljima istraživanja. To su filozofija muzeja, skup pravnih propisa, historiografija muzeja i zbirki i detaljna metodika različitih oblasti muzejskog rada. One su još uvijek nisu objedinjene u jezgrovito muzeološko znanje.

Istovremeno se, veli Gluzinski, različiti znanstveno-istraživački interesi drugih znanosti (povijest, sociologija kulture, pedagogija i didaktika, psi-

hologija itd) ukrštavaju s muzeologijom na temelju općenito opisanog polja rada, i time dokidaju specifične muzeološke probleme i individualitet muzeologije kao stručne discipline.

Semantička analiza pojma »muzeologija« i njoj srodnih pojmova pokazala je da oni imaju različita značenja koja ovise o različitim kontekstima. Pojmovi kao što su muzeologija, muzeografija, studij iz oblasti muzejske prakse, Museumskunde, Museologie, muséologie, muséographie, museografia, muzeyevedeniye ... označavali su već u vrijeme prije drugoga svjetskog rata postojanje teoretskih rasprava o suštini muzeja. Prošlo je gotovo pola stoljeća otkako se pojavila »Museographie« koju je objavio Internacionalni ured za muzeje u Parizu. Unatoč svim naporima nedostajalo je suštinsko određenje tzv. muzeologije. Značenje svih navedenih pojmova objašnjavalo se opisima funkcija, kolekcija, arhitekture, osoblja, administracije, muzejskih službi, muzejskih poslova itd. Tu »deskriptivnu znanost« označilo se riječju »museography« (museion + + grafein).

Prve najosnovnije definicije muzeologije i muzeografije dane su 1958. godine na UNESCO-vom Internacionalnom seminaru u Rio de Janeiru. Muzeologija je definirana kao »znanstvena disciplina koja proučava svrhu i organizacijsku sešmu muzeja«, a muzeografija kao »skup muzeoloških tehnika«.

U ICOM-ovom dokumentu »Odgoj i školovanje muzejskog osoblja u svijetu« iz 1972. godine navodi se detaljnija definicija muzeologije i muzeografije:

»Muzeologija je muzejska znanost. Ona proučava povijest i stanje muzeja, njihovu društvenu ulogu, posebno sustave istraživanja, konzervaciju, odgoj i obrazovanje, organizaciju i klasifikaciju različitih tipova muzeja«. »Muzeografijom su obuhvaćene metode i praktični rad u muzejima«.

Radovi Neustupnoga*, Straňskoga**, i uredničkog odbora »Theses« pokušaj su teoretskog utemeljivanja muzeologije — oni obilježavaju potrebu muzeja za muzeologijom i nezadovoljstvo sadašnjom muzeologijom. Kritike autora odnose se na slijedeće koncepcije:

- a) univerzalizam: biće muzeologije znanstvenici poistovjećuju s metodama znanstvenih disciplina,
- b) ahistoričnost: muzej ugrađuju u sustave mišljenja koji mu po suštini ne pripadaju; tako je i suština muzeologije zarasla u njoj strane pojmovne sustave.

* Jiři Neustupny je stariji kustos odjela Prehistorije (Národní muzeum, Praha, direktor Centra za odgojno-obrazovnu djelatnost u oblasti muzeologije i profesor prehistorije i muzeologije na odsjeku filozofije) Charles Univerzitet, Praha (op. Đ. P.).

** Zbynek Z. Stránsky direktor je katedre za muezologiju (Moravské muzeum, Brno, i direktor katedre za muzeologiju na odsjeku filozofije) Univerzitet Jan Evangelista Purkyne, Brno (op. Đ. P.).

Gluziński ne napreže svoj duh spekulativnim razmišljanjem o muzejskoj znanosti, već sagledava nove mogućnosti za praktični rad na okosnici muzej — način prezentacije muzejskog materijala. Predmete želi predstaviti na način koji će osvijestiti značenjske mogućnosti predmeta. Na pitanje što je muzejski predmet, kakva su mu svojstva i koje odnose uspostavlja, Gluziński odgovara u duhu informatike — postavlja jednakost: muzejski predmet = dokument = znanstvena informacija. Prenešena u govorni jezik jednakost »muzejski predmet = dokument« hoće reći da se vodi briga o konkretnosti predmeta u muzejskom postavu, o upotrebnosti kvalitativnog naboja predmeta u vremenu i prostoru današnjice, o upotrebnosti u vremenu nastanka (predmeti dočaravaju sustav konvencionalnih znakova) i o predmetima kao oblicima samih svojstava materijala.

Razmišljajući nadalje o dokumentiranju kao jednoj od osnovnih zadaća muzeja i o predmetu (dokumentu) u stalnom opticaju, Gluziński u odnos srodnosti stavlja muzejsku dokumentaciju i muzejsku zbirku. On polazi od uvjerenja da je za osnove muzejske dokumentacije potrebno duboko razumijevanje onih svojstava predmeta koja su nosioci informacija. Mjesto susreta dokumentacije s muzejskom zbirkom predstavlja »vizualiziranje« pojmova. Muzejska je zbirka, veli Gluziński, »vizualizirana je struktura prošlosti«. Ona je »duplikat duhovnih htijenja čovjeka kojima će se razmijeti sadašnjost«.

Bude li se shvatilo da je muzej memoriranje prošlosti i vječna čovjekova sadašnjica, njegovu suštinsku zadaću nećemo pretvoriti u praksu samo tako da se predmeti duhovne kulture čuvaju i pokazuju. Jednodimenzionalno razmišljanje prepreka je misaonom pristupu muzejskoj građi. No unatoč tome što se ista tvrdnja, slika stvari i predmet, mogu reproducirati u beskonačnost, uviđanje značenjskih mogućnosti muzejskih predmeta promijenit će dosadašnju praksu izložbi u muzejima.

Ovaj pregled (hendikepiran činjenicom da je napisan na osnovu prijevoda s engleskog jezika) želio je biti teoretska premisa za novu muzejsku praksu.

MLADI ETNOGRAFI

Centar za odgoj i usmjereno obrazovanje — Zabok

Etnografska grupa naše škole broji šezdesetak članova podijeljenih u dvije grupe. Bavimo se etnografskim istraživanjem i proučavanjem Hrvatskog zagorja. Cilj je naše djelatnosti buđenje i razvijanje interesa za tradicionalno narodno blago, njegovanje kulturne baštine i širenje smisla za etnografske vrednote među našim učenicima, ili čak u široj zajednici.